

N:o 132.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 12 maj 1905.
— — — — Andra Kammaren den 12 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen, i anledning af väckt motion angående utarbetande af förslag till lag om försäkringsaftal.

(Lagutskottets utlåtande n:o 63.)

Till Konungen.

Den lagstiftning angående försäkringsväsendet, som i vårt land kommit till stånd hufvudsakligen i och med lagarna angående försäkringsrörelse och om utländsk försäkringsanstalts rätt att drifva försäkringsrörelse här i riket den 24 juli 1903, hvilat på principen af koncession och tillsyn af offentlig myndighet såsom villkor för bedrivande af försäkringsrörelse, då den icke utöfvas af staten genom någon dess inrättning. Denna lagstiftning afser dock endast att trygga och öfvervaka de enskilda försäkringsanstalternas ekonomiska ställning eller att fixera deras ansvarighet för åtagna förbindelser och innefattar icke en i alla afseenden fullständig reglering af försäkringsverksamheten både ur offentlighetsrättslig och ur privaträttslig synpunkt.

Vid innevarande riksdag har emellertid enskild motionär ifrågasatt, huruvida icke det offentliga intresse, som har föranlett utfärdandet af gällande kontrollföreskrifter i förevarande hänseende, berättigar ett ytterligare fortskridande på den sålunda inslagna vägen. Till grund härför ligger den enligt Riksdagens mening riktiga tanke att — liksom det med hänsyn till betydelsen för det allmänna däraf, att försäkring af olika slag alltmera kommer till användning, för samhället är af stor vikt, att de anstalter, som meddela försäkringar, erbjuda fullgod säkerhet för åtagna förbindelsers fullgörande — det för försäkringsrörelsens utveckling är af vidtgående betydelse, att densamma äfven eljest bedrifves under former, hvilka för den enskilde äro så tillfredsställande som möjligt, i hvilket afseende förhållandena bland annat i vårt land torde lämna åtskilligt öfrigt att önska.

Riksdagen förbiser ingalunda, att det är förenadt med afsevärda svårigheter att inlåta sig på en lagstiftning af ifrågasatta art. Dessa svårigheter bero företrädesvis på skiljaktigheterna mellan de olika försäkringsgrenarna äfvensom på den omständigheten, att försäkringsväsendet fortfarande är stadt i en lifvig utveckling och i följd häraf de former och regler, som gälla för detsamma, delvis ännu icke kunna anses hafva vunnit sådan häfd och stadga, som erfordras för att därpå bygga en lagstiftning. Det torde vara med hänsyn till dessa svårigheter som man hittills i de större kulturländerna icke allmänt inlåtit sig på att mera uttömmande normera de privata rättsförhållanden, som härflyta ur försäkringsaftal. En sådan lagstiftning är dock ingalunda oförsökt. Förutom beträffande sjöförsäkringsaftalet, hvarom stadgas i de flesta länders sjölagar eller handelslagar, påträffas i en mängd rättssystem dylika privaträttsliga bestämmelser af större eller mindre vidlyftighet, och speciella lagar om försäkringsaftalet finnas äfven i vissa länder utarbetade och antagna.

I en lag om försäkringsaftal, som ju afser att normera berörda aftal från olika synpunkter, torde böra — om en sådan lagstiftning, såsom Riksdagen håller före, är önskvärd och lämplig äfven i vårt land — upptagas till behandling, bland annat frågorna om: försäkringsvillkoren i allmänhet; försäkringsgifvares och försäkringstagares inbördes rättigheter och skyldigheter; samt försäkringsagenternas rättsliga ställning. I öfverensstämmelse med hvad i allmänhet vid lagstiftning af förevarande art skett, torde det böra i princip lämnas vederbörande fritt att efter sitt skön vid aftalets ingående träffa närmare bestämmelser angående hvad därmed står

i samband, så att lagens föreskrifter träda i tillämpning allenast då annat icke öfverenskommit. Äfven om sålunda bestämmelserna i en lag om försäkringsaftal icke i hvarje fall komma till användning, är dock betydelsen af lagens förefintlighet alltid den, att fullständigande och bestämda regler finnas för den händelse, att i ett eller annat hänseende sammanstående viljeförklaring af kontrahenterna icke föreligger. Härigenom torde i många fall osäkerhet och tvister förekommas.

Det kan dock enligt Riksdagens mening ifrågasättas, huruvida icke beträffande vissa med försäkringsaftalet förenade rättsverkningar föreligger ett allmänt intresse af den styrka, att det berättigar ett förbud från samhällets sida mot aftal af däremot stridande innehåll. För det allmänna torde det stundom kunna anses vara en förpliktelse att söka motverka de skadliga följderna däraf, att af två kontrahenter vid ett aftals ingående den ene sitter inne med öfvervägande maktmedel att göra aftalet för sig fördelaktigt. I nu förevarande hänseende torde ofta den enskilde försäkringssökanden gentemot försäkringsanstalten vara att anse såsom den svagare parten, hvilken, om han vill erhålla en försäkring, är nödsakad att underkasta sig de villkor, som af anstalten härför uppställas, om de än kunna för honom innebära afsevärd obillighet. I Riksdagens tanke böra olägenheter i angifna afseende om möjligt förekommas, och ett dylikt syfte skulle t. ex. en lagbestämmelse tjäna, hvilken föreskrefve, att en försäkringsanstalt alltid vore skyldig att, när en försäkring till följd af underlåtenhet att betala premie eller eljest upphörde, till vederbörande utgifva någon ersättning för redan inbetalda premier.

Angående det närmare innehållet i öfrigt af en lag om försäkringsaftal har Riksdagen helt naturligt, i saknad af fullständig utredning i ämnet, icke kunnat bilda sig någon bestämd uppfattning. Riksdagen, hvilken vid afgifvande af ofvananförda uttalanden företrädesvis haft i sikte den gren af försäkringsrörelsen, som afser lifförsäkring, har emellertid särskildt uppmärksammat frågan om försäkringsagenternas ställning och hvad därmed äger samband. Härom innehålla försäkringsanstalternas reglementen och försäkringsvillkor i allmänhet inga eller endast knapphändiga uttalanden, och de allmänna reglerna om fullmäktigskap och närstående rättsinstitut lära särskildt härutinnan vara otillräckliga. Till följd af saknaden af närmare och kontrollerande bestämmelser om t. ex. förhållandet mellan agenterna och försäkringsanstalterna samt om behörigheten att utföra förevarande agentverksamhet har det möjliggjorts, att särskildt inom vissa områden af försäkringsrörelsen personer vid bedrivande af agent-

verksamhet gått till väga på ett sätt, som hos allmänheten äfventyrat eller kunnat äfventyra det förtroende till försäkringsverksamheten, hvars bibehållande är af största vikt för denna rörelses tillfredsställande utveckling.

På grund af hvad sålunda anförts, får Riksdagen anhålla, det täcktes Eders Kungl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till lag om försäkringsaftal.

Stockholm den 12 maj 1905.

Med undersåtlig vördnad.
